

Leiskitės į kelionę po lietuviškąją Prancūziją

Paryžius - miestas, kuris nuo seno traukia kūrėjus, svajotojus ir istorijos mėgėjus iš viso pasaulio. Čia, tarp Eifelio bokšto, Luvro ir Monmartro, slypi ir Lietuvos kultūrai reikšmingos istorijos. Tokie atradimai kaip, Vytis virš seniausio viešo laikrodžio Paryžiuje, Lietuvos sodai ar Aušros Vartų Švč. Mergelės Marijos kopija Paryžiaus Šv. Severino bažnyčioje - tik keli pavyzdžiai, liudijantys lietuvių pėdsakus šiame mieste.

Valstybinės kultūros paveldo komisijos informacija

Įgyvendindama projektą „Išėivijos kūrėjų keliais: Lietuvai reikšmingas kultūros paveldas Prancūzijoje“, Paveldo komisija kviečia atrasti praeities ženklus, kurie ir šiandien gyvuoja Paryžiaus gatvėse. Gruodžio 12 d. Lietuvos nacionalinėje Martyno Mažvydo bibliotekoje vyksiančiame renginyje bus pristatyti išėivijos menininkai, kūrėjai, taip pat Prancūzijoje esantys su Lietuva susiję objektai ir atminties vietos.

„Mūsų tikslas - ne tik bendradarbiaujant su vietos bendruomenėmis tirti ir dokumentuoti lietuviybės ženklus užsienyje, bet ir pristatyti tokį paveldą visuomenei. Džiaugiamės galėdami pasiūlyti naują žemėlapi, kuris ves Lietuvai reikšmingo kultūros paveldo Paryžiuje keliais, kvies sužinoti jo istorijas. Žemėlapi, kurį sudarėme kartu Lietuvių bendruomene Prancūzijoje, pirmą kartą pristatysime renginio metu“ - sako Agnė Pancerovaitė, projekto vadovė.

Istorinė LR atstovybė Paryžiuje | VKPK nuotr.

Diplomatiniai ryšiai ir valstybingumas

Paryžiuje, Pl. du Général Catroux gatvėje, stovi Lietuvos diplomatinės atstovybės pastatas. Virš įėjimo matomas Gediminaičių stulpų ženklas. Istorija dar įdomi tuo, kad po pirmosios sovietų okupacijos Lietuvai praradus pastatą, tik dr. Stasio A. Bačchio ypatingomis pastangomis bent iš dalies pavyko išsaugoti pasiuntinybės biblioteką, archyvus, privačius diplomatų daiktus.

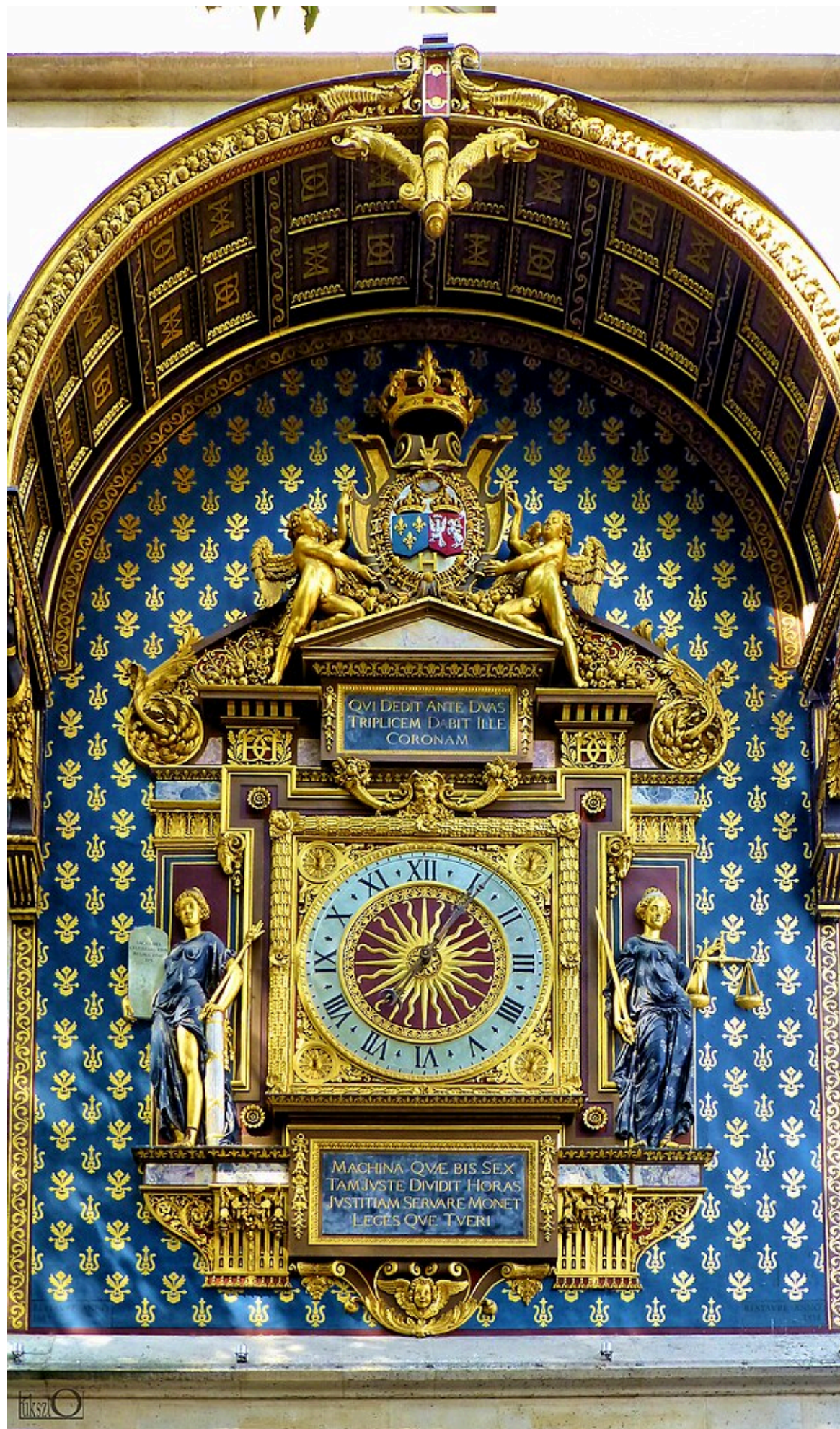
Lietuvos sodai Paryžiuje | LR ambasados Prancūzijoje nuotr.

Netoli senosios atstovybės įkurtas „Lietuvos sodų“ skveras – pirmoji Lietuvos vardo vieta Paryžiuje, atidaryta 2024 m. 7-ame Paryžiaus rajone esanti vieta, kurioje įsikūrė „Lietuvos sodai“, parinkta neatsitiktinai, o, būtent, dėl nuo 1925 iki 1940 metų priešais šį skverą veikusios istorinės tarpukario Lietuvos ambasados. 2002 m. Prancūzija ratifikavo sutartį dėl kompensacijos, ir Lietuva įsigijo naują diplomatinei veiklai skirtą pastatą.

Šiomet lapkričio 23 d., minint Lietuvos kariuomenės dieną, su Lietuva susijusių vietų žemėlapių papildė dar viena vertybė – atidengta vieno žymiausio Lietuvos partizano Juozo Lukšos atminimo lentelė jo susitikimų su bendražygiais ir draugais vietoje – kavinėje „Le Maresquier“, adresu 12 place Saint Augustin.

Vytis virš seniausio viešo laikrodžio Paryžiuje

Lietuvio akį Paryžiuje džiugina ir neatsiejamas valstybingumo simbolis – Vytis. Paryžiuje, Sitė saloje (Île de la Cité) yra seniausias Paryžiaus viešasis laikrodis, pradėjęs veikti 1371 m. Iki tol laikrodžiai buvo tik bažnyčiose.

QVI DEDIT ANTE DVAS
TRIPlicEM DABIT IlLE
CORONAM

MACHINA QVE BIS SEX
TAMIVSTE DIVIDIT HORAS
IVSTITIAM SERVARE MONET
LEGES QVE TVERI

Seniausias Paryžiaus viešasis laikrodis su Vyčiu | VKPK archyvo nuotr.

1572 m. mirus Žygimantui Augustui, Lenkijos ir Lietuvos bajorai išsirinko Henriką Valua kaip pirmąjį elekcinį Abiejų Tautų Respublikos valdovą. 1573–75 m. jis buvo Lietuvos didysis kunigaikštis ir Lenkijos karalius. Tačiau 1574 m. sužinojęs apie brolio mirtį, Henrikas pabėgo į Prancūziją ir tapo Prancūzijos karaliumi Henriku III. Nors jo valdymas buvo trumpas, ATR simboliai išliko jo herbe ir papuošė unikalų laikrodį.

Vytis taip pat išlikęs Lamberto rūmų fasade. 1843 m. pastatą Paryžiaus centre, Senos saloje, įsigijo kunigaikštis Adomas Jurgis Čartoriskis. Čia buvo įsikūręs ATR emigrantų politinis ir kultūrinis centras.

Lamberto rūmų fasadas su Vyčiu. VKPK archyvo nuotr.

***Le Ruche* - „Avilys“ ir litvakų dailininkų sambūris**

Kiek nutolus nuo kitų pagrindinių objektų galima susipažinti su La Ruche („Avilys“) pastatu, esančiu Montparnasse rajone. Sukurtas kaip rotunda-vyninė Gustave'o Eiffelio 1900 metų pasaulinei parodai, vėliau tapo neturtingų

menininkų prieglobsčiu. Litvakų dailininkai, tokie kaip Jacques Lipchitz, Chaïmas Soutine'as ar Neemija Arbitblatas, čia praleido ne vienerius metus, kurdami ir formuodami moderniojo meno kryptį - *École de Paris* (Paryžiaus mokyklą). Paviljonas pramintas „Aviliu“ dėl apskritos formos ir nuolatos jame zujančių dailininkų.

Le Ruche - „Avilys“, VKPK archyvo nuotr.

Dauguma litvakų, gimę ir augę religingose žydų šeimose nedideliuose Rytų Europos miesteliuose – štetluose, atsinešė į Paryžių savitą pasaulėžiūrą, unikalią formų ir spalvų pajautą. Jidiš kultūra ir savitas meno supratimas litvakų kūryboje persipynė su moderniomis to meto kryptimis – postimpresionizmu, kubizmu, futurizmu, fovizmu. Ši centro ir periferijos sąveika suformavo Paryžiaus mokyklą ir prancūzų ekspresionizmo kryptį.

VKPK archyvo nuotr.

Doc. dr. Vaidutė Ščiglienė: „tai menkai žinoma lietuviškosios tapatybės dalis“

„Tai tik nedidelė dalis maršruto objektų, kuriais kviesime pakeliauti, pavyzdžių. Renginyje atsiskleis dar kur kas daugiau istorijų. Lietuvos paveldas užsienyje yra mažai tyrinėtas ir menkai žinomas ne tik vietiniams, bet ir diasporos atstovams. Todėl pirmoji užduotis yra kultūros paveldo inventorizacija ir aprašymas, o po to – išsaugojimas“, – pažymi Valstybinės kultūros paveldo komisijos pirmininkė doc.

dr. Vaidutė Ščiglienė.

Ji taip pat priduria, kad Lietuvai reikšmingas kultūros paveldas užsienyje ne tik liudija mūsų praeitį, bet ir jungia mus su pasauliu, padeda formuoti tautos savastį, išsaugoti tapatybę. Tikslų padeda siekti moderni duomenų bazė:

„Projektų metu surinkta informacija bus įtraukta į Paveldo komisijos sukurtą *upaveldas.lt* duomenų bazę, kurioje kaupiami lietuviybės pėdsakai išsibarstę po visą pasaulį. Tokiu būdu užtikriname, kad šie duomenys būtų ne tik kaupiami, tačiau ir lengvai prieinami visuomenei“, – papildo pirmininkė.

Projektas „Išėivijos kūrėjų keliais: Lietuvai reikšmingas kultūros paveldas Prancūzijoje“ dalinai finansuojamas Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos. Vykdamas veiklas bendradarbiaujama su Lietuvių bendruomene Prancūzijoje, Lietuvos nacionaline Martyno Mažvydo biblioteka, LR ambasada Prancūzijos Respublikoje ir kitais partneriais.

Renginio programoje – pranešimai apie litvakų menininkus, apie kultūrą per diplomatiją ir XIX amžiaus sukilimų dalyvių sąsajas su Prancūzija. Apie reikšmingiausius lietuviybės ženklus Prancūzijoje pasakos Lietuvių bendruomenės Prancūzijoje narys Linas Maknavičius.

Diskusijoje apie Lietuvai reikšmingo kultūros paveldo išsaugojimo politiką, rezultatus ir lūkesčius diskutuos valstybinių institucijų ir lietuvių bendruomenių Prancūzijoje atstovai.

Daugiau apie renginį [skaitykite čia](#).

Renginyje kviečiami dalyvauti visi visuomenės nariai, kuriems rūpi Lietuvos kultūros paveldo užsienyje klausimai. Į renginį galite registruotis el. paštu: joana.trimoniene@vkpk.lt

Negalintys atvykti, tiesioginę renginio transliaciją gali stebėti [čia](#).